YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE B2 DÜZEYİ DERS KİTAPLARINDAKİ YAZMA ALIŞTIRMALARININ İLETİŞİMSSEL YETİ GELİŞTİRME AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

Yasemin AŞCI²

Öz

Bu çalışma yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki yazma bölümü alıştırmalarının iletişimsel yeti geliştirme açısından incelenmesini hedeflemektedir. Bu bağlamda, amaçlı örneklem yoluyla yabancılar için Türkçe öğretimi için hazırlanan “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015), “Yedi İklim Türkçe” (2016) ve “Yabancılar için Türkçe” (2014) B2 düzeyi ders kitapları incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma deseni kapsamına giren doküman incelemesi yöntemi, verilerin analizi için ise betimsel analiz kullanılmıştır. Ders kitaplarındaki yazma bölümü alıştırmaları temel dil becerilerinin bütünleşik olduğu ve bir alandaki gelişimin diğer beceri alanlarını da olumlu yönde etkilediği gerçeği doğrultusunda doğrudan ve dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları şeklinde temalara ayrılmıştır. Bu temalara göre ele alınan üç kitaptaki yazma bölümü alıştırmaları türler ve iletişimsel yeti açısından incelenmiştir. İnceleme sonucunda bu söz konusu bölümlerde yirmi beş farklı türde yazma alıştırmalarına yer verildiği görülmüştür. Elde edilen veriler betimsel analizde en çok kullanılan frekans ve yüzde dağılımına göre sayısal olarak ifade edilmiş ve daha sonra yorumlanmıştır. B2 düzeyindeki yabancılar için Türkçe öğretimi için tasarlanan üç ders kitabında da iletişimsel yeti gelişimine doğrudan ve dolaylı olarak olumlu anlamda etki sağlayacak yazma alıştırmalarına yer verildiği anlaşılmıştır. Sonuç olarak, iletişimin farklı yabancı dillerde çeşitli konularda zorunlu haline geldiği günümüzde, yabancılar için hazırlanan ders kitaplarında öğrenenin iletişimsel yeti gelişimine doğrudan katkı sağlayacak yazma alıştırmalarına daha fazla yer verilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, iletişimsel yeti, yazma becerisi, yazma alıştırmaları

¹ Bu çalışmada; “2020 TR Dizin Dergi Değerlendirme Kriterleri”nin 8. maddesinde belirtilen araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

² Öğr. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksekokul, Yabancı Diller ve Kùltürler Bölümü, yasemin.aydemir@beun.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2426-7338>.

INVESTIGATION OF WRITING EXERCISES IN LEVEL B2 TURKISH TEXTBOOKS FOR FOREIGNERS IN TERMS OF DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE

Abstract

This study aims to investigate the writing section exercises in level B2 Turkish textbooks for foreigners in terms of developing communicative competence. In this context, level B2 textbooks "Istanbul Turkish for Foreigners" (2015), "Yedi İklim Turkish" (2016), and "Turkish for Foreigners" (2014) prepared for teaching Turkish to foreigners were examined through purposeful sampling. In the study, the document analysis method included in the qualitative research design and descriptive analysis were used to analyze the data. Writing exercises in the textbooks are divided into themes in the form of writing exercises that aim to develop communicative competence directly and indirectly in line with the fact that basic language skills are integrated, and development in one field positively affects other skill areas. Writing section exercises in three textbooks addressed according to these themes are examined in terms of genres and communicative competence. As a result of the investigation, it was seen that there are twenty-five different types of writing exercises in these sections. The data obtained were expressed numerically according to the frequency and percentage distribution that are primarily used in descriptive analysis and then interpreted. It is understood that writing exercises that will directly or indirectly have a positive effect on the development of communicative competence are included in all three textbooks designed for teaching Turkish to foreigners at the B2 level. As a result, it is stated that in today's world where communication has become compulsory on various subjects in different foreign languages, writing exercises that will directly contribute to the development of the learner's communicative competence should be included much more in the textbooks prepared for foreigners.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, communicative competence, writing skill, writing exercises

GİRİŞ

Günümüzde yabancı dil öğretimi sınırların her alanda ortadan kalkmasını mümkün kılmakta, ana dili farklı bir dil olan bireyin yabancı bir dilde kendini yazılı ya da sözlü olarak ifade etme sürecini desteklemektedir. Bu sürece katkı sağlanırken 20. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ve yabancı dil öğretiminde nihai hedefin iletişimsel yeti gelişimi olduğunu öne süren iletişimsel yaklaşımdan da yararlanılmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda öğrenenin yabancı hedef dilde iletişim kurma eylemini gerçekleştirmeye yönelik çeşitli iletişimsel etkinlikler, alıştırma ve uygulamalara önem verilmektedir. Bu bağlamda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de bu tür çalışmalar göz önünde bulundurularak öğrenenin yaşayan ya da gerçek dili öğrenmesine olanak sunulmaktadır. Dolayısıyla, öğrenenin hedef dilde iletişimsel yeti kazanması ve bu yetiyi geliştirmesi için ders kitaplarında da iletişime yönelik farklı ve çeşitli türde etkinlik ve uygulamalara yer verilmektedir. Bu ders kitapları tasarlanırken öğrenenin yabancı dil yeterliliğine dair önem arz eden birçok konuya yer veren Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesini (AOÖÇ) referans almak kaçınılmazdır. Tüm dünyada yabancı dil öğretimine yönelik çalışmalar için referans alınan bu kaynakta öğrenenin dil düzeyine ve dört temel dil becerisine yönelik hedef davranışlar ve kazanımlar ele alınmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde göz önünde bulundurulması gereken AOÖÇ'de öğrenenin dil düzeyine göre anlama ve anlatma becerilerine ayrı ayrı yer verilmektedir. Bu kaynaktan da anlaşılacağı gibi anlatma becerileri öğrenenin aktif şekilde sürece katılmasını gerektiren becerilerdir. Başka bir deyişle, anlatma becerileri üretici odaklı, öğrenenin üretken olmasını gerektiren becerilerdir.

Bu beceriler kapsamında yer alan yazma becerisi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde en zor ve en geç gelişen (Durmuş, 2013, s. 206) ve temel dil becerilerinin son aşaması olan bir beceri olarak görülmektedir (Demirel, 2016, s. 116). Ayrıca, yazma becerisinin konuşma becerisine kıyasla daha zor olduğu ifade edilmektedir (Güzel ve Barın, 2013, s. 283). Bu durum yazma sürecinin Türkçenin yazım ve noktalama, dil bilgisi kuralları ve akıcılık açısından doğru şekilde yazılmasını gerekli kılmasından kaynaklanmaktadır. Yazma becerisi konuşma becerisi gibi her ne kadar doğrudan iletişime yönelik olmasa da aslında sözlü iletişime yardımcı olan bir beceri alanıdır. Tüm beceri alanları birbiri ile ilişkili olduğundan, yazma becerisine yönelik her türlü uygulama aslında hem öğrenenin yazılı iletişim becerisine hem de sözlü iletişim becerisine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla, iletişimin yazılı yönünü kapsayan yazma, iletişimsel yeti gelişimini de desteklemektedir.

Yabancı Dil Öğretiminde Yazma Becerisi ve Yazma Alıştırmaları

Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin birbiriyle bağlantılı olan ve birbirini geliştirme yönünde olumlu etkisi olan önemli alanlar olduğu görülmektedir. Bu beceri alanları anlama ve anlatma şeklinde ya da öğrenenin pasif veya aktif şekilde katılımına göre iki sınıfa ayrılmaktadır. Güzel ve Barın'ın (2013, s. 266) ifade ettiği gibi, dört dil becerisinden dinleme ve okuma becerisi öğrenenin anlamasına yönelik iken, yazma ve konuşma öğrenenin anlatmasını gerektiren becerilerdir. Ayrıca, dinleme ve okuma öğrenenin pasif olarak zihninde anlamlandırma yapmasını gerektirirken, konuşma ve yazma öğrenenin aktif ve üretken olmasını gerektirir. Bu nedenle üretkenlik isteyen konuşma ve yazma becerisi üretici beceriler olarak da adlandırılmaktadır. Farklı anlamlandırma yolları ile oluşturulsa da yabancı dil öğretimi yürütülürken bu dört becerinin bir bütün şeklinde ele alınması ve birlikte geliştirilmesi önemli bir husustur. Bu bağlamda günümüz yabancı dil öğretiminde öğrenenin yazılı ve sözlü iletişim kurma durumunu artıran ve yazılı ve sözlü iletişimsel ifadelerini geliştirerek dili anlamlı şekilde kullanmasını sağlamak amaçlanmaktadır (Akcan, 2014, s. 209).

Yabancı dilde yeterliliğin sağlanmasında yazma, diğer becerilere kıyasla gelişimi daha çok zaman alan bir beceridir. Yazma, öğrenenin fikirlerini çeşitli örnek ifadelerden faydalanarak, bazı durumlarda gerçek yaşamdaki iletişimini yazılı olarak sağlayan, bazı durumlarda ise dilin belli yazım-noktalama ve dil bilgisi kuralları doğrultusunda etkili bir dil kullanma durumunu hedefleyen anlatma becerilerinden biridir (Durmuş, 2013, s. 206). Bu beceri gelişiminin dilin doğru kullanımı ve akıcılığını gerektirmesi onu diğer becerilere göre daha zor hale getirir. "Duyguların, düşüncelerin, isteklerin, tasarıların yazılı olarak ifade edilmesi" (Öz, 2011, s. 251) şeklinde de ifade edilen yazma, üretici bir süreçtir.

Yazma, öğrenenin aktif şekilde kendini yazılı olarak ifade etmesine dayanır. Bu bağlamda öğrenenin bilgiyi "uygulamaya dönüştürmesi, dil yapılarına görsel olarak alışması ve bu beceriyi geliştirerek her konuda yazılı iletişim kurması" (Güzel ve Barın, 2013, s. 283) yabancı dile tam bir hâkimiyet için önem taşımaktadır. Ayrıca, iletişimin yoğun şekilde görüldüğü günümüz küreselleşme döneminde bilimsel ve teknik literatürü anlamaya ve yenisini üretmeye, çeşitli konularda fikir paylaşmaya, dilin konuşulduğu toplum içinde kendini yazılı şekilde ifade etmeye yönelik etkinlikler yazma becerisi gelişimini gerektiren ve hedef dilde iletişim yeterliliği kazanmayı kapsayan unsurlardır. Hedef dildeki bu yeterlilik sınıf içinde yürütülen yazma etkinlikleri ve alıştırmaları ile desteklenmektedir. Nitekim öğrenenlerin sınıf içindeki yazılı ürünleri, sınıf dışında başka kişilerle iletişim kurmak için bir araç olarak kullanılabilir (D'Andrea, 2010, s. 143).

Yazma, uygulama yapmayı ve bol miktarda yazılı deneyim kazanmayı gerektiren bir beceri alanı olduğundan, öğrenen ne kadar yazma alıştırmalarına dâhil olursa bu beceri o oranda gelişecektir. Elbette, bu gelişimi öğretici yazılı ifadeye yönelik düzeltmeler yaparak ve yol göstererek

destekleyecektir; çünkü öğrenen, hedef dilde yazılı ifadelerindeki hatalar düzeltildikçe bu beceriyi geliştirebilir. Aksi halde, öğretici kontrolü olmayan bir yazma süreci yabancı dilde dört dil becerisinde hâkimiyet sağlama açısından eksik kalabilir. Bu bağlamda yazma, yeterince uygulama ve dönüt ile gelişim düzeyi artırılıp, pekiştirilebilecek üretici bir beceri alanıdır. Bu pekiştirme işlemini gerçekleştirmek ve iletişim yetisi kazandırmak için yabancı dil öğretimi ders kitaplarında temel becerilere yönelik çok sayıda ve çeşitli okuma, dinleme, konuşma ve yazma alıştırmalarına yer verilmelidir.

Ders kitaplarındaki “ünitelerde öğrenci davranışlarına dönük olarak belirlenen hedef kazanımlar, öğrencilere alıştırmalar yoluyla kazandırılmaya çalışılır” (Özbal ve Genç, 2019, s. 124). Bu açıdan sınıf ortamında edinilen bilginin hedef dilde görülmesi kullanılması hususunda alıştırmalar önemli bir yere sahiptir. TDK Türkçe Sözlük’te (TDK, 2021) ikinci anlamı “Bir beceriyi, bilgiyi kazanmak için yapılan tekrar, temrin, talim, egzersiz” şeklinde tanımlanan alıştırma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel becerilerin kazandırılmasına yardımcı etkinlikleri ifade eder. Hedeflenen becerilerin kazanım ve gelişimi de çeşitli ve yeterli miktarda uygulama ile mümkün hale gelebilir. Bu doğrultuda farklı dil düzeyinde bulunan öğrenenler için ders kitaplarında farklı ve çok sayıda alıştırmaya yer verilmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde B2 düzeyi ders kitaplarında özetleme, mektup yazma, kompozisyon yazma, kurgusal metni tamamlama, paragraf yazma gibi çeşitli türde alıştırmalara yer verildiği görülmektedir. Mevcut çalışmada, dil becerisi gelişimine katkı sağlayan her türlü uygulamanın hedef dilde iletişimsel yetiyi destekleyeceği görüşünden hareketle B2 düzeyi ders kitaplarında bu yetiyi doğrudan ya da dolaylı olarak destekleyecek yazma alıştırmalarına odaklanılmıştır. Nitekim uluslararası ilişkilerin yoğun olduğu günümüzde öğrenenin yabancı dilde kendini yazılı olarak ifade edebilecek durumda olmasını ve dolayısıyla bu durumun sözlü iletişim kurma becerisini olumlu yönde etkilemesine yardımcı olmasını sağlamak önemli bir husustur. Bu nedenle, iletişimin yazılı halini geliştirirken öğrenenin günlük yaşamda karşılaşabileceği konular, kelimeler, deyimler, atasözleri, diyaloglar vb. içeren alıştırmaların uygulanması da önem arz etmektedir.

İletişimsel Yaklaşım ve Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti

1960’ların sonunda ortaya çıkan iletişimsel yaklaşım ya da iletişimsel dil öğretimi, iletişimsel potansiyele vurgu yapan ve “sadece dil yapılarına hâkimiyetten ziyade dil öğretiminin iletişimsel yeterliliğe odaklanmasını” (Richards ve Rogers, 2001, s. 153) içeren bir yaklaşımdır. Bu bağlamda öğrenenin etkili iletişim kurabilmesi ve yabancı dilde iletişim kurabilmek için öğrenmesi bu yaklaşımın temel hedeflerindenidir. Bu nedenle öğrenenlerin “ikili ve grup çalışması yoluyla veya yazılarında diğer insanlarla etkileşime girmeleri beklenir” (157). Dolayısıyla bu öğretim yaklaşımının genel hedefi iletişimsel yetiyi dil öğretiminin amacı haline getirmektir (Larsen-Freeman ve Anderson, 2011, s. 115). Bu hedef sınıf ortamındaki yabancı dil öğretiminde gerçek dil kullanımını gerektirerek iletişim süreci hakkında bilgi edinmeye dayanır. Bu doğrultuda öğrenen edindiklerini anlamlı bir iletişim sürecinde kullanmak için iletişimsel etkinliklerde iletişim öncesi bilgi ve becerilerini etkinleştirmeli ve bütünleştirmelidir (Littlewood, 1981, s. 86).

Asıl amacı iletişimsel beceri ya da yeti geliştirmek olan iletişimsel yaklaşımda “dil ve iletişimin birbirine bağlı yönlerine dayanan dil becerilerini öğretmek için teknikler ve yöntemler geliştirmek” (Efrizal, 2012, s. 128) de hedeflenmektedir. İletişimsel yeterlilik için ise stratejik beceri, dil bilgisine dair bilgi, söylem ve toplum bilimsel beceri de gerekmektedir. Bu iletişimsel yeterliliğe vurgu yapan savunucular, bir dil öğrenmek için öğrenenlerin öğrenme zamanlarının çoğunda anlamlı ve otantik dil ile temas halinde olması gerektiğini öne sürer (Tosuncuoğlu, 2011, s. 509). Dolayısıyla, iletişimsel dil öğretimi iletişimi gerektiren gerçek yaşam durumlarından yararlanır (Wang, 2006, s. 15). Yabancı dilde iletişimin sosyal, teknolojik ve bilimsel alanlarda kaçınılmaz olduğu günümüzde, iletişimsel yaklaşıma dayalı yabancı dil öğretiminin

gerçekleştirilmesi gereklidir. Bu gereklilik doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de iletişimi odak noktada tutan bu yaklaşımdan yararlanarak, öğrenenlerin hedef davranış ve becerileri kazanması sağlanmalıdır.

Bireyler arasında genel bir semboller sistemi aracılığıyla anlamın alışverişi (Britannica, 2021), “insanın biyolojik, psikolojik ve toplumsal varlığını üretebilmesinin ve geliştirebilmesinin zorunlu koşulu olan düşünsel ve ilişkisel faaliyetler bütünü” (Erdoğan, 2011, s. 37) şeklinde tanımlanan iletişim, yabancı dilde öğrenenin yazılı ya da sözlü etkileşim kurmasını sağlayan, aktif katılımını gerektiren bir süreçtir. Yabancı dil öğrenen bireylerin temel amacı hedef dilde iletişim kurmak, anlamlı şekilde kendini yazılı ve sözlü olarak ifade etmek olduğundan bu yetiyi geliştirmeye yönelik her türlü uygulama önem arz etmektedir. Bu nedenle, dil öğretiminin odak noktasını gerçek iletişim haline getirmek, iletişimsel yetiyi geliştirmeye yönelik dönüt vermek, hem dilsel doğruluk hem de akıcılığı geliştirecek fırsatlar sunmak, dil bilgisi kurallarını öğrenenlerin keşfetmesini sağlamak gibi ilkeler göz önünde bulundurularak iletişimsel yeti desteklenebilir (Richards, 2006, s. 13’ten akt: Paulista Gomez, 2014, s. 89). Böylece, öğrenenlerin yabancı dilde kuracağı iletişimin her türü için zemin oluşturulabilir.

Hedef dilde iletişim kurmaya katkı sağlayacak sınıf içi uygulamalar yürütülürken elbette öğrenenin dil düzeyini de dikkate almak gerekir. Öğrenenin dil düzeyine göre hedef kazanımlar, dil yeterlilikleri, kendini değerlendirme maddeleri, beceri düzeyi özetleri gibi yabancı dil öğretimine yönelik birçok bilginin yer aldığı Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de referans alınacak önemli bir kaynaktır. Bu çalışma kapsamında B2 düzeyi ders kitaplarında bulunan yazma becerisi alıştırmaları değerlendirildiğinden, iletişimsel yeti kazandırma ve geliştirme amacıyla AOÖÇ (2013) dikkate alınmaktadır. Bu doğrultuda incelendiğinde, B2 düzeyindeki öğrenenin bağımsız dil kullanımının ikinci aşamasında olduğu görülmektedir.

Yazma becerisi dikkate alındığında B2 düzeyindeki öğrenenin çeşitli konularda ayrıntılı ve anlaşılır metinler yazabildiği, bir rapor ya da yazıda fikirlerini ifade edebileceği, kişisel bir mektup yazabileceği belirtilmektedir (31). Bununla birlikte, bu düzeyde bulunan öğrenenin, kendi ilgi alanına dair farklı konularda çeşitli metinler oluşturabileceği anlaşılmaktadır (63). Ayrıca, öğrenenin güncel gelişmeler ve fikirler ile ilgili düşüncelerini yazılı olarak belirtebileceği ve benzer türdeki yazılı ifadelerle yanıt niteliğinde yazı yazabileceği (83) ifade edilmektedir. Benzer şekilde, bu düzeydeki öğrenenin teknik ya da kurgusal metinleri özetleyebileceği, bir film ya da tiyatro olaylarını özetleyebileceği (AOÖÇ, 2013, s. 97), anlaşılır ve mantıklı bir bilgi bütünü oluşturabileceği, neden-sonuç ve varsayımlara dayalı tahminde bulunabileceği (225), mektup ve kompozisyon yazabileceği (229) de anlaşılmaktadır. Tüm bu yeterlilik ifadeleri düşünüldüğünde, B2 düzeyindeki öğrenenin hedef dilde iletişim kurmasını kolaylaştıracak günlük dil, gerçek dil ya da kullanılan dil birimlerini özellikle sınıf içindeki uygulamalarda kullanarak ve öğrenenin bu birimleri yazılı ifadelerde kullanması istenerek iletişimsel yeti gelişimi desteklenebilir.

İletişimsel yaklaşımın Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında da odak nokta olması gerekliliği doğrultusunda çalışmada yazma bölümlerinde bulunan alıştırmalar değerlendirilmiştir. Söz konusu alıştırmaların iletişimsel konulara dayalı gerçek yaşam iletişimini destekleyecek nitelikte olması önemli bir husustur. Bu bağlamda, öğrenenin düşünmesini, duygularını ifade etmesini ve yaratıcılığını yazılı şekilde hedef dilin gerçek kullanımı ile göstermesi hedeflenir. Nitekim “iletişimsel yaklaşım öğrenenlerin iyi şekilde iletişim kurabilmelerini sağlamak için çeşitli bağlamları ele alır” (Sabrina, 2020, s. 18). Böylece yabancı dilin var olan gerçekliği ile iletişimsel yeti geliştirilebilir. Dolayısıyla gerçek iletişim için dil uygulamaları, özelde yazma alıştırmaları da öğrenenin hedef dilde etkileşim kurmasını destekler. “Yazma, bir iletişim eylemidir çünkü genellikle başkaları tarafından okunmak üzere yazarız” (Chan, 1986, s. 55). Bu açıdan, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında yazma

alıştırmalarına bol miktarda yer verildiğinde, öğrenen mümkün oldukça yazmaya yönlendirilir ve duygu ve düşüncelerini, hatta bilgilerini yazıya aktararak aslında iletişimsel yetiyi de geliştirme olanağı bulur. Bu açıdan, sınıf içi yazma uygulamalarının gerçek anlamda iletişimsel şekilde yürütülmesi, yazılı ifadelerin gerçek okuyucular için mevcut olduğunun düşünülmesi, böylece en gerçekçi geribildirim kazanılabileceği düşüncesi sağlanarak yazma alıştırmalarının iletişimsel yeti desteklemesine imkân tanınabilir (D'Andrea, 2010, s. 145).

İletişimsel Yeti Geliştirmeye Yönelik Yazma Alıştırmaları

Yabancı dil öğretiminin önemli amacı olan hedef dilde iletişim kurma eylemi öğrenen odaklı bir öğretim ortamında çeşitli etkinlikler ve ders kitaplarında yer alan alıştırmalarla gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda anlatma ve anlamaya dayalı ve öğrenenin pasif ya da aktif şekilde katıldığı beceri kazandırma ve geliştirmeye yönelik bir süreç yürütülmeye çalışılır. Öğrenenin aktif katılımını gerekli kılan, onu üretici konumuna getiren yazma eylemleri de diğer sınıf içi tüm beceri destekleme çalışmaları gibi iletişimi destekleyen davranışlardır. Bu beceriyi geliştirme yönünde iletişimsel dil öğretiminde de vurgu yapılan bir husus olan hedef dil kullanımda akıcılık geliştirme (Richards, 2006, s. 14) sağlanarak, iletişimsel yetinin desteklenmesi mümkün kılınabilir. Bu açıdan, çalışmanın odak noktası olan yazma becerisi alıştırmalarının diğer temel beceriler gibi amaç dilde iletişimsel beceri ya da yeti açısından doğrudan ya da dolaylı olarak olumlu etkiler yaratacağı açıktır.

Hedef dilde iletişim kurma eylemini gerçekleştirmeye katkı sağlamaya yönelik yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarında çeşitli yazma alıştırmalarına yer verilmektedir. Bu alıştırmalar mektup yazma, diyalog yazma, kompozisyon yazma, paragraf oluşturma, metni tamamlama gibi farklı türdeki alıştırmaları içermektedir. Yabancı dil öğretiminde dil yeterlilik düzeyleri dikkate alınması gereken bir husus olduğundan çalışmanın odak noktası olan B2 düzeyi için oluşturulabilecek yazma alıştırmaları AOÖÇ'de belirtilen hedef davranışlar dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Kaynak alınan bu yayında B2 düzeyindeki öğrenenin kendi alanını ilgilendiren birçok hususta anlaşılır ve detaylı metinler yazabildiği, bir rapor ya da her hangi bir yazıda bilgilerini yazılı olarak ifade edebildiği bir düşünce lehine ya da aleyhine fikirlerini yazılı olarak belirtebildiği, olay ya da kişilere vurgu yapan mektuplar yazabildiği belirtilmektedir (2013, s. 31). Bununla birlikte, bu düzeyde bulunan öğrenenin güncel gelişme ve düşüncelere yazılı olarak cevap yazabildiği (83), çeşitli türdeki metinleri özetleyebildiği, haber, tartışma, röportaj gibi birimler hakkında bir metin yazabildiği (97), benzer şekilde tiyatro oyunu ya da bir filmi özetleyerek yazılı şekilde ifade edebildiği (97) ifade edilmektedir.

B2 düzeyine ilişkin tüm hedefler ve kazanımlar dikkate alındığında Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki alıştırmalarda özellikle ne tür alıştırmaların yer alması gerektiği anlaşılmaktadır. Elbette, bu alıştırmaların öğrenenin hedef dilde iletişim kurmasına yardımcı olan yönlerinin bulunması beklenen ve gereken bir durumdur. Bu bağlamda, Özbal'ın (2019, s. 62) da ifade ettiği gibi ders kitaplarında iletişimsel yaklaşım yönünde öğrenenin öğrenmek istediği yabancı dilin iletişimsel ve işlevsel yönlerine ağırlık verilerek, hedef dilde farklı bağlamlarda iletişim kurulmasına destek olan alıştırmalar yer almalıdır. Bu gereklilik doğrultusunda ders kitaplarında daha çok özgün öğretim malzemeleri ile oluşturulan, resim, bulmaca, harita, kroki, anket, röportaj, araştırma, akıl yürütme, iletişimsel oyun gibi alıştırmalara yer ayrılması önem arz etmektedir. Böylece öğrenenin günlük yaşamda hedef dilin konuşulduğu toplumda karşısına çıkabilecek iletişime yönelik durumlar için destekleyici uygulamalar yapması sağlanabilir.

Çalışmanın Amacı

Mevcut çalışma yaygın şekilde Türkçe öğretim merkezlerinde kullanılan “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015), “Yedi İklim Türkçe” (2016) ve “Yabancılar için Türkçe” (2014) B2 düzeyi ders kitaplarında bulunan yazma bölümü alıştırmaları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın amacı bu kitaplarda yer alan yazma bölümü alıştırmalarının iletişimsel yeti geliştirme açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki yazma bölümlerinde yer alan alıştırmalar türleri nelerdir?
2. Yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki yazma bölümü alıştırmalarının türlere göre dağılım oranı nedir?
3. Yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarında doğrudan iletişimsel yeti gelişimine yardımcı olan yazma alıştırmaları türleri nelerdir?
4. Yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yardımcı olan yazma alıştırmaları türlerinin kullanım sıklığı ve dağılım oranı nedir?
5. Yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarında dolaylı olarak iletişimsel yeti gelişimine yardımcı olan yazma alıştırmaları türleri nelerdir?
6. Yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yardımcı olan yazma alıştırmaları türlerinin kullanım sıklığı ve dağılım oranı nedir?

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kapsamında yer alan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Üzerinde araştırma yapılacak bu yazılı materyallerin belirlenmesi için öncelikle araştırma evreni belirlenmiştir. “Herhangi bir araştırma alanına giren, obje ve bireylerin bütününe evren denir” (Arslanoğlu, 2016, s. 88). Çalışmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış B2 düzeyi ders kitapları oluşturmaktadır.

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardan evreni temsil edecek şekilde olasılıksal olmayan örneklem türlerinden araştırmacının seçimine dayanan amaçlı örneklem yoluyla yaygın şekilde tercih edilerek kullanılan B2 Düzeyi ders kitaplarından “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015), “Yedi İklim Türkçe” (2016), “Yabancılar için Türkçe” (2014) seçilmiştir. Çalışma, seçilen bu ders kitaplarındaki “Yazma” ve “Yazalım” bölümleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen verilerin analizi için ise betimsel analiz kullanılmıştır. “Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 239).

Çalışmada veri toplamak üzere örnekleme dâhil edilen üç ders kitabındaki yazma bölümü alıştırmaları türleri incelenerek iletişimsel yeti geliştirme açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda ders kitaplarının yazma bölümü alıştırmaları detaylı şekilde incelenmiş, iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik unsurlar tek tek kitaplar bazında ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu süreçte betimsel analizde gerçekleştirilmesi gereken yol izlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek’in (2018, s. 240) de belirttiği gibi, bu analiz tekniği verilerin açık şekilde betimlenmesi, açıklanması ve yorumlanması, sebep-sonuç bağlantıları incelenerek sonuçlara ulaşılmasına dayanmaktadır.

Çalışma dört aşama olan bir çerçeve oluşturma, bu çerçeveye uygun olarak verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde yürütülmüştür. Bu bilgiler ışığında belirlenen temalar dâhilinde veriler bir araya getirilerek, düzenlenmiş ve yorum yapılmıştır. Üç ders

kitabında yazma bölümlerindeki alıştırma türleri ve doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları ve dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları şeklinde temalar oluşturulmuştur. Bu temalar çerçevesinde öncelikle araştırmacı tarafından yazma alıştırması türlerinin adlandırılmasında üç adet alan uzmanının görüşüne başvurularak düzeltmeler yapılmış ve yirmi beş farklı türde yazma alıştırması türü belirlenmiştir. Doğrudan ve dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmalarının belirlenmesi için ise araştırmacı tarafından belirlenen yazma alıştırmaları tekrar alan uzmanlarının onayına sunulmuştur. Araştırmacı tarafından inceleme sonucunda belirlenen ve doğrudan iletişimsel yeti gelişimine katkısı olduğu düşünülen on farklı yazma alıştırması türü uzman görüşleri sonucunda yedi farklı tür olarak, dolaylı yönde katkı sağladığı düşünülen on beş farklı yazma alıştırması türü ise altı farklı tür olarak ifade edilmiştir. Bu aşama için güvenilirliği belirlemeye yönelik Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen uyuşma yüzdesi hesaplanmıştır. Doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmalarının uyuşma yüzdesi %87, dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları %83 olarak bulunmuştur. Bu alt temalara dair ders kitaplardan elde edilen veriler frekans ve yüzde dağılımı şeklinde sayısal değerlerle ifade edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmada yazma bölümlerindeki alıştırma türleri, doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları, dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları şeklinde belirlenen ana temalar dâhilinde elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Yazma Bölümlerindeki Alıştırma Türleri

Çalışma kapsamında incelenen B2 düzeyindeki üç ders kitabı AOÖÇ’de belirtilen dil yeterlilik aşamalarına uygun olarak hedef davranış kazandırmaya yönelik bir düzen dâhilinde tasarlanmıştır. Ayrıca, bu kitaplardaki konu alanları da ölçütlere göre temel dil becerileri dikkate alınarak bölümlere ayrılmıştır. Bu ders kaynakları uluslararası öğrencilerin çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri ışığında Türkçe iletişim becerisi geliştirme nihai amacına ulaşmasını hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirme yönünde anlama ve anlatma becerisi düzeyinde yer alan çeşitli etkinlik ve alıştırmaların hedef dilde hâkimiyeti sağlama açısından oldukça önemli katkılar sunduğu açıktır. Çalışmada incelenen “Yabancılar için Türkçe” (2014), “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015), “Yedi İklim Türkçe” (2016) B2 düzeyi ders kitaplarındaki yazma bölümlerinde yer alan yirmi beş adet alıştırma türü aşağıda sıralanmıştır.

- Metin tamamlama,
- Özgün ürün oluşturma,
- Metin/ Kompozisyon yazma,
- Yanlısları düzelterek yeniden yazma,
- Yeniden yazma,
- Sorulara cevap vererek yazma,
- Cümle tamamlama,
- Dil bilgisi yapılarını kullanarak cümle yazma,
- Bilgi toplayarak resimlerle sunum yapma,
- Bilgi verme,
- Cümle yazma,
- Diyalog yazma,
- Görüş yazma,
- Metinde anlatılmak istenen konuyu yazma,
- Uygun başlık yazma,

- Mektup/e-posta yazma,
- Not alma,
- Yorumlama,
- Örnekteki gibi yazma,
- Anı yazma,
- Betimleme,
- Resme/fotoğrafa bakarak yazma,
- Kelimeyi cümle/paragraf içinde kullanma,
- Özetleme,
- Kompozisyon yazma.

“Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabındaki her ünite de anlama, konuşma, yazma ve dinleme bölümleri bulunmaktadır. Bu kitapta yer alan yazma bölümlerinde toplam elli üç adet olan ve on dokuz farklı türde yazma alıştırmaları mevcuttur. Kitapta öğrenenlerin hedef dili yazılı olarak ifade ederken yaptığı yanlışların giderilmesine yönelik yazma alıştırmalarına oldukça önem verilmiştir. Bu alıştırmalar türünden sonra en çok yer kaplayan yazma alıştırmalarının sorulan sorulara cevap yazarak yazma olduğu anlaşılmaktadır. Belirtilen kitapta yer alan yazma bölümü alıştırmalarının türlere göre dağılımı Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. *Yabancılar için Türkçe (2014) B2 Düzeyi Ders Kitabındaki Yazma Bölümü Alıştırmalarının Türlerine Göre Dağılımı*

Yazma Alıştırmaları Türü	Frekans	%
Bilgi Verme	1	1.8
Bilgi Toplayarak Resimlerle Sunum Yapma	1	1.8
Diyalog Yazma	1	1.8
Uygun Başlık Yazma	1	1.8
Metinde Anlatılmak İstenen Konuyu Yazma	1	1.8
Anı Yazma	1	1.8
Dil Bilgisi Yapılarını Kullanarak Yazma	2	3.7
Cümle Tamamlama	2	3.7
Mektup/E-posta Yazma	2	3.7
Yorumlama	2	3.7
Özetleme	2	3.7
Resme/Fotoğrafa Bakarak Yazma	3	5.6
Cümle Yazma	4	7.5
Metin/ Kompozisyon Yazma	5	9.4
Kelimeyi Cümle/Paragraf İçinde Kullanma	5	9.4
Metin Tamamlama	5	9.4
Sorulara Cevap Vererek Yazma	7	13.2
Yanlışları Düzelterek Yazma	8	15.1

Toplam	53	100
--------	----	-----

Tablo 1’de yazma alıştırması türlerinin dağılım oranı incelendiğinde yanlışları düzelterek yazma alıştırmasına ağırlık (%15.1) verildiği görülmektedir. Bu alıştırma türünü yakın bir oranla (%13.2) sorulara cevap vererek yazma alıştırması takip etmektedir. Metin tamamlama, verilen kelimeyi cümle ya da paragraf içinde kullanma ve metin/ kompozisyon yazma alıştırma türünün kitapta aynı derecede yüzdelik oran (%9.4) gösterdiği görülmektedir. Cümle yazma alıştırması da bu ders kitabında önemli bir yer (%7.5) kaplamaktadır. Resme/fotoğrafa bakarak yazma alıştırması da yüzdelik oranı (%5.6) ile önem arz eden bir diğer alıştırma türüdür. Aynı dağılım oranına sahip olan özetleme, yorumlama, mektup/e-posta yazma, cümle tamamlama, dil bilgisi yapılarını kullanarak yazma alıştırma türüne bu ders kitabında daha az yer verildiği (%3.7) fakat çeşitlilik yönünden önem verildiği anlaşılmaktadır. Tablo 1’de en düşük yüzdelik orana (%1.8) sahip alıştırma türlerinin anı yazma, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma, uygun başlık yazma, diyalog yazma, bilgi toplayarak yazma ve sunma, bilgi vermek için yazma olduğu görülmektedir.

“İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabı her üniteye konu, okuma, dil bilgisi, dinleme, yazma ve konuşma şeklinde tasarlanmıştır. Her üniteye yazma bölümü bulunmaktadır. Bu bölümlerde beş farklı türde yazma alıştırmasına yer verilmektedir. Tablo 2’de bu kitaptaki yazma alıştırması türlerine göre dağılım gösterilmektedir.

Tablo 2. *İstanbul Yabancılar için Türkçe (2015) B2 Düzeyi Ders Kitabındaki Yazma Bölümü Alıştırma Türlerine Göre Dağılımı*

Yazma Alıştırması Türü	Frekans	%
Betimleme	1	5.8
Örnekteki gibi Yazma	2	11.7
Mektup/E-posta Yazma	2	11.7
Bilgi Toplayarak Resimlerle Sunum Yapma	3	17.6
Sorulara Cevap Vererek Yazma	9	52.9
Toplam	17	100

Tablo 2 incelendiğinde sorulara cevap vererek yazma alıştırmasının bu kitapta en çok (%52.9) yer verilen alıştırma türü olduğu görülmektedir. Yüzdelik dağılıma göre bilgi toplayarak sunum yapma alıştırmasının ikinci sırada yer aldığı (%17.6) ve kitapta bu alıştırma türüne birkaç kez yer verildiği anlaşılmaktadır. Dağılıma göre, kitapta mektup yazma ve örnekteki gibi yazma alıştırma türleri aynı orana (%11.7) sahiptir. Yüzdelik oranı en az olan ve kitapta en az yer verilen (%5.8.) yazma alıştırması türü betimlemedir.

Çalışma kapsamında ele alınan “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabında bulunan üniteler konu, dil bilgisi, dinleme, okuma, konuşma ve yazma şeklinde tasarlanmıştır. İncelenen diğer iki ders kitabından farklı olarak bu kitapta yazma bölümü “Yazalım” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bölümlerde on dört farklı türde yazma alıştırmasına yer verildiği görülmektedir. Bu alıştırma türleri arasında en fazla kullanılan tür yeniden yazma alıştırmasıdır. Dil bilgisi yapılarını kullanarak cümleleri aynı anlama gelecek şekilde yeniden yazma ya da yanlışları düzelterek yeniden yazma, farklı metin türünde yeniden yazma kitapta bu kapsama giren alıştırma türleridir. Tablo 3’te bu ders kitabında yazalım bölümünde yer alan alıştırma türleri ve yüzdelik dağılım gösterilmiştir.

Tablo 3. *Yedi İklim Türkçe (2016) B2 Düzeyi Ders Kitabındaki Yazma Bölümü Alıştırma Türlerine Göre Dağılımı*

Yazma Alıştırması Türü	Frekans	%
Özgün Ürün Oluşturma	1	2.2
Görüş Yazma	1	2.2
Metinde Anlatılmak İstenen Konuyu Yazma	1	2.2
Not Alma	1	2.2
Örnekteki gibi Yazma	1	2.2
Özetleme	1	2.2
Cümle Tamamlama	2	4.4
Bilgi Verme	3	6.6
Mektup/E-posta Yazma	3	6.6
Kelimeyi Cümle/Paragraf İçinde Kullanma	3	6.6
Betimleme	3	6.6
Metin Yazma	4	8.8
Sorulara Cevap Vererek Yazma	9	20
Yeniden Yazma	12	26.6
Toplam	45	100

Tablo 3 incelendiğinde bu ders kitabında öğrenenin yeniden yazmasının önem verilen (%26.6) bir alıştırmaya türü olduğu anlaşılmaktadır. Dağılım oranı ile ikinci sırada (%20) yer alan sorulara cevap vererek yazma alıştırmalarına diğer ders kitaplarında olduğu gibi daha çok yer verildiği görülmektedir. Öğrenenin hedef dilde kendini özgün şekilde ifade etmesi bu alıştırmaya türünü takip etmektedir (%8.8). Betimleme, kelimeyi cümle/paragraf içinde kullanma, mektup yazma, bilgi verme alıştırmaları aynı oranda dağılıma (%6.6) sahiptir. Cümle tamamlama alıştırmalarının (%4.4), özetleme, örnekteki gibi yazma, not alma, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma, görüş yazma ve özgün ürün oluşturma (%2.2) alıştırmalarına göre bu ders kitabında daha fazla yer aldığı görülmektedir.

Doğrudan İletişimsel Yeti Geliştirmeye Yönelik Yazma Alıştırmaları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenenin temel dil becerilerinden üretici beceri alanı olarak ifade edilen yazma becerisine yönelik alıştırmalar doğrudan ya da dolaylı olarak hem yazılı hem de sözlü iletişimi desteklemektedir. Nitekim yabancı dil öğretiminde beceri alanları birbirini etkilemekte ve birbirinin gelişimini desteklemektedir. Bu bağlamında, yazma becerisi gelişimi için yapılan tüm çalışmalar diğer beceri alanlarında olduğu gibi iletişimin en açık göstergesi olan konuşma becerisi gelişimine de katkı sağlamaktadır. Bu katkının sağlanmasında, dolayısıyla iletişimsel yetinin geliştirilmesinde hedef dilin güncel, gerçek kullanımı yani günlük hayattaki kullanımına yardımcı olan her türlü yazma alıştırmalarının doğrudan bu yeti gelişimi açısından katkı sağlayacağı açıktır.

Yazma alıştırmalarının gerçek dil örneklerini içermesi, diyaloglar ve doğal dil yapılarını kapsaması gerekmektedir. Bu gereklilikler göz önünde bulundurularak çalışmada ele alınan üç ders kitabı incelenmiştir. Söz konusu ders kitaplarında uzman görüşleri doğrultusunda mektup/e-posta yazma, sorulara cevap vererek yazma, bilgi toplayıp sunum yapma, betimleme, görüş yazma, yorumlama, anı yazma, diyalog yazma alıştırmaları doğrudan iletişimsel yetinin

gelişimi yönünde olumlu etki sağlayan yazma alıştırmaları olarak belirlenmiştir. İletişime yönelik bu alıştırmaların türlerinin incelenen üç kitaptaki kullanım sıklığı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. *İncelenen Ders Kitaplarındaki Doğrudan İletişimsel Yeti Geliştirmeye Yönelik Yazma Bölümü Alıştırmalarının Kullanım Sıklığı*

Yazma Alışırması Türü	Yedi İklim Türkçe	Yabancılar için Türkçe	İstanbul Yabancılar Yabancılar için Türkçe
	f	f	f
Mektup/E-posta Yazma	3	2	2
Sorulara Cevap Vererek Yazma	9	7	9
Bilgi Toplayarak Sunum Yapma	-	1	3
Betimleme	3	-	1
Görüş Yazma	1	-	-
Yorumlama	-	2	-
Anı Yazma	-	1	-
Diyalog Yazma	-	1	-
Toplam	16	14	15

Tablo 4 incelendiğinde ele alınan üç ders kitabının her birinde ağırlık verilen yazma bölümü alıştırmalarının mektup/e-posta yazma ve sorulara cevap vererek yazma olduğu görülmektedir. Mektup/ e-posta yazma alıştırmalarının en fazla (3) yer aldığı ders kitabının “Yedi İklim Türkçe” (2016) olduğu ve buradaki miktardan daha az sıklıkta (2) “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabı ve “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabının da iletişime dönük bu alıştırmalara yer verdiği anlaşılmaktadır. Her bir kitapta en yüksek miktarda kullanım sıklığı olan yazma alıştırmaları sorulara cevap vererek yazma alıştırmalarıdır. Tablo 4'te soru-cevap alıştırmalarına en yüksek miktarda ve aynı sıklık oranıyla (9) yer veren ders kitaplarının “Yedi İklim Türkçe” (2016) ve “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) olduğu görülmektedir. Bu iki ders kitabını diğer alıştırmaların türlerine kıyasla daha fazla (7) soru-cevap alıştırmalarına yer veren “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabı izlemektedir.

Tablo 4'ten anlaşılabileceği gibi incelenen üç kitabın ikisinde yer verilen bir diğer yazma alıştırmaları bilgi toplayarak yazma ve sunma alıştırmaları ile betimleme alıştırmalarıdır. Sunum yapma alıştırmalarının daha yüksek sıklık miktarıyla (3) “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabında yer aldığı, daha düşük bir miktarla (1) bu kitabı “Yabancılar için Türkçe” ders kitabının takip ettiği görülmektedir. Buna karşın “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabındaki yazma bölümlerinde bu alıştırmaların türüne hiç yer verilmemiştir. Betimleme alıştırmalarının incelenen kaynaklardan ikisinde yer aldığı Tablo 4'te görülmektedir. Bu alıştırmaların “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabında (3), “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabına göre (1) daha fazla kullanım sıklığına sahiptir.

Doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik diğer alıştırmalar incelenen kitaplardan birer tanesinde yer almaktadır. “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabında görüş yazma alıştırmaları düşük sıklık (1) oranına sahiptir. “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabında kullanım sıklığı miktarıyla düşük bir sıklık miktarıyla (2) yorumlama alıştırmaları ve en düşük sıklık miktarıyla (1) anı yazma ve diyalog yazma alıştırmaları yer almaktadır. Buna karşın, “İstanbul Yabancılar için

Türkçe” (2015) ders kitabında görüş yazma, yorumlama, anı yazma, diyalog yazma alıştırmalarından hiçbirinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Dolaylı Olarak İletişimsel Yeti Geliştirmeye Yönelik Yazma Alıştırmaları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sınıf içinde yürütülen her türlü uygulama ve alıştırma temelde öğrenenin hedef dil yeterliliğini geliştirerek, bu dilde tüm beceri alanları açısından hâkimiyet kazanmasını dolayısıyla hedef dilde iletişim kurabilmesini sağlayacak türde çalışmaları kapsamaktadır. Başka bir deyişle, öğrenme ortamında hedef dile yönelik tüm uygulamalar esasen iletişimsel yeti gelişimine katkı sunmaktadır. Dolayısıyla okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerileri birbirini olumlu yönde etkilerken hedef dilde iletişim kurabilme durumunu da güçlendirmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında incelenen B2 düzeyi ders kitapları olan “Yedi İklim Türkçe” (2016), “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015), “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitaplarında dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yardımcı olan yazma alıştırmalarının aslında yazma becerisi geliştirme hedefini aşarak nihai amaç olan yabancı dilde iletişim kurma konusunda katkı sağladığı açıktır. Uzman görüşü doğrultusunda belirlenen iletişimsel yeti gelişimine dolaylı yönde katkısı olan yazma alıştırmaları resme/ fotoğrafa bakarak yazma, özetleme, metin/ kompozisyon yazma, bilgi verme, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma ve örnekteki gibi yazma olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda belirlenen yazma alıştırmalarının incelenen kitaplardaki dağılım oranı Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. *İncelenen Ders Kitaplarındaki Dolaylı Olarak İletişimsel Yeti Geliştirmeye Yönelik Yazma Bölümü Alıştırmalarının Kullanım Sıklığı*

Yazma Alıştırmaları Türü	Yedi İklim Türkçe	Yabancılar için Türkçe	İstanbul Yabancılar için Türkçe
	f	f	f
Resme/Fotoğrafa Bakarak Yazma	-	3	-
Özetleme	1	2	-
Metin/ Kompozisyon Yazma	4	5	-
Bilgi Verme	3	1	-
Metinde Anlatılmak İstenen Konuyu Yazma	1	1	-
Örnekteki gibi Yazma	1	-	2
Toplam	10	12	2

Tablo 5’te iletişimsel yeti gelişimine dolaylı olarak katkı sağlayacak yazma alıştırmalarının kullanım sıklığını incelendiğinde “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabında bu grupta değerlendirilen alıştırmalardan sadece örnekteki gibi yazma alıştırmalarının yer aldığı görülmektedir. “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabı ele alındığında, kullanım sıklığı en yüksek (4) oranda olan alıştırma türü metin/kompozisyon yazma alıştırmasıdır. Ayrıca bilgi verme alıştırmaları bu kitapta sıklık oranı açısından ikinci sırada (3) yer alan alıştırma türüdür. Kitapta özetleme, bilgi verme, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma, örnekteki gibi yazma alıştırmaları eşit miktarlarda kullanım sıklığı (1) göstermektedir.

“Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabı incelendiğinde ise iletişimsel yetiyi dolaylı olarak etkileyeceği düşünülen ve bu kitapta en yüksek kullanım sıklığı (5) olan alıştırma, metin/

kompozisyon yazma alıştırmalarıdır. Bu alıştırma türünden sonra bu ders kitabında kullanım sıklığı daha az miktarda yer alan (3) resme/fotoğrafa bakarak yazma alıştırmaları takip etmektedir. Kitapta bu alıştırmalara kıyasla daha düşük miktarla aynı kullanım sıklığını (2) gösteren özetlemeyi en düşük sıklık miktarı (1) ile bilgi verme ve metinde anlatılmak istenen konuyu yazma alıştırmaları takip etmektedir. Buna karşın, “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabında örnekteki gibi yazma alıştırmalarına hiç yer verilmediği anlaşılmaktadır. Bu son alıştırma türü dışında kitapta diğer tüm yazma alıştırmalarının çeşitli oranlarda yer aldığı açıktır.

Tablo 4 ve Tablo 5’ten anlaşılabileceği gibi doğrudan ve dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma bölümü alıştırmalarının kullanım sıklığı oranı kitaplara göre değişiklik göstermektedir. Bu oranların incelenen üç kitaptaki yüzdelik dağılımı da kullanım sıklığı oranıyla doğru orantılıdır. Çalışmada incelenen iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma bölümü alıştırmaları açısından ele alınan “Yedi İklim Türkçe” (2016), “Yabancılar için Türkçe” (2014) ve “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitaplarında söz konusu yetiyi doğrudan ve dolaylı olarak geliştirmeye yönelik yazma alıştırmalarının yüzdelik dağılım oranı karşılaştırmalı olarak Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. *İncelenen Ders Kitaplarındaki Doğrudan ve Dolaylı Olarak İletişimsel Yeti Geliştirmeye Yönelik Yazma Bölümü Alıştırmalarının Dağılımı*

Yazma Alıştırmaları	Yedi İklim Türkçe		Yabancılar için Türkçe		İstanbul Yabancılar için Türkçe	
	f	%	f	%	f	%
Doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları	16	61.5	14	53.8	15	88.2
Dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları	10	38.4	12	46.1	2	11.7
Toplam	26	100	26	100	17	100

Tablo 6’te kitaplardaki doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları türlerinin yüzdelik oranına bakıldığında, “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabında bu tür alıştırmaların diğer kitaplardaki yazma bölümü alıştırmalarına oranla daha fazla yer kapladığı (88.2) anlaşılmaktadır. Söz konusu alıştırmaları içeren ikinci sırada orana (%61.5) sahip kitap “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabıdır. Dağılım oranıyla (%53.8) diğer kitaplara kıyasla üçüncü sırada “Yabancılar için Türkçe” (2014) yer almaktadır. Ayrıca, dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik alıştırma türlerinin yüzdelik oranına bakıldığında en yüksek oranın (%46.1) “Yabancılar için Türkçe” (2014) kitabında olduğu görülmektedir. İkinci sırayı (%38.4) “Yedi İklim Türkçe” (2016) kitabının izlediği ve en düşük oranın (11.7) “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabına ait olduğu anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki yazma bölümü alıştırmaları iletişimsel yeti geliştirme açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öncelikle yazma becerisi, yazma alıştırmaları, iletişimsel yaklaşım ve iletişimsel yeti konularına dair literatür bilgisine yer verilmiştir. Araştırma sorularına yanıt bulmak için ele alınan üç ders kitabındaki yazma alıştırmaları türleri belirlenerek dağılım oranı her kitap için ayrı ayrı gösterilmiştir. Daha sonra dil becerilerinin birbirini olumlu yönde etkilediği gerçeği doğrultusunda doğrudan ve dolaylı olarak

iletişimsel yeti gelişimine katkı sağlayan yazma alıştırmaları tespit edilmiş ve bu alıştırmaların kitaplardaki kullanım sıklığı ve yüzde oranları gösterilmiştir.

Öncelikle incelenen üç ders kitabındaki yazma alıştırmaları türleri belirlenmiş ve 25 farklı yazma bölümü alıştırmaları türü olduğu anlaşılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre 19 farklı türde (bk. Tablo 1) yazma alıştırmalarının yer aldığı B2 düzeyi ders kitabının “Yabancılar için Türkçe” (2014) olduğu ve bu kitabı 14 farklı türde (bk. Tablo 3) yazma alıştırmaları ile “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabının takip ettiği saptanmıştır. Yazma alıştırmaları türüne dair çeşitliliğin 5 farklı tür şeklinde yer aldığı (bk. Tablo 2) ders kitabı ise “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında yazma becerisi çeşitliliğinin “Yabancılar için Türkçe” ve “Yedi İklim Türkçe” B2 düzeyi ders kitaplarında yeterli miktarda olduğu, ancak “İstanbul Yabancılar için Türkçe” ders kitabında yazma alıştırmaları çeşitliliğinin az olduğu sonucuna varılmıştır. Bu ders kitaplarının yazma alıştırmaları türleri açısından zenginleştirilmesi iletişimsel beceri geliştirme açısından da önemli bir husus olarak görülmektedir. Mevcut çalışmaya benzer şekilde Özbal ve Genç (2019) çalışmasında doküman incelemesi yöntemi ile “İstanbul Yabancılar için Türkçe”, “Yabancılar için Türkçe”, “Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe” ve “Yedi İklim Türkçe” A1-A2 ders kitaplarında dinleme alıştırmalarına dair bulgular elde etmiştir. Bu bulgular ışığında dinleme alıştırmaları sayısının artırılıp çeşitli türde alıştırmalarla kitapların zenginleştirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. İşçi (2012) ise, “Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe” B1 düzeyi ders kitabını temel dil becerileri ve kültürel açıdan incelemiş ve tüm beceri alanlarına dair etkinliklerin artırılması gerektiğini ortaya koymuştur. Mevcut çalışmaya benzer şekilde Şimşek (2016) tarafından hazırlanan çalışmada, “İstanbul Yabancılar için Türkçe” ve “Yedi İklim Türkçe” B2 düzeyi ders kitapları temel dil becerileri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. “Yedi İklim Türkçe” ders kitabında yazma ve konuşma etkinliklerinin tatmin edici miktarda olduğu, “İstanbul Yabancılar için Türkçe” ders kitabında ise oranın daha az olduğu sonucuna varılmıştır. Özbal (2019) ise çalışmasında mevcut çalışmada olduğu gibi yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan dört farklı A1-A2 düzeyi ders kitabını incelemiştir. Araştırmacı, “Gazi Yabancılar için Türkçe” ders kitabının diğer kitaplara göre yazma alıştırmaları oranı açısından yetersiz olduğu ve “Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe” ders kitabındaki yazma alıştırmalarının sayı ve tür açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ele alınan kitaplarda bulunan yazma bölümü alıştırmalarının iletişimsel yeti açısından incelenebilmesi için öncelikle doğrudan iletişimsel yeti geliştirmeye yardımcı olduğu düşünülen 8 farklı türde yazma alıştırmaları belirlenmiştir. Daha sonra veriler bu doğrultuda incelendiğinde, doğrudan iletişimsel yeti gelişimine katkısı olan yazma alıştırmalarının kullanım sıklığının “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabında 16 olduğu tespit edilmiştir. Bu kitabı yakın bir oranla (15) “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabı izlemektedir. “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabında ise diğer kitaplara kıyasla söz konusu yazma alıştırmalarının daha az yer (14) aldığı anlaşılmıştır. (bk. Tablo 4). Bu bilgilerden hareketle bu yazma alıştırmalarına incelenen ders kitaplarında yakın oranlarla yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte yüzdelik oran açısından doğrudan iletişimsel yeti geliştirme yönünde katkısı olan yazma alıştırmalarına en çok yer veren ders kitabının “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) olduğu görülmüştür (bk. Tablo 6). Bu kitabı “Yedi İklim Türkçe” (2016) takip ederken, en düşük oranın “Yabancılar için Türkçe” (2014) olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen bu bulgulara göre, “İstanbul Yabancılar için Türkçe” ders kitabında yer alan ve doğrudan iletişimsel yeti gelişimine katkı sağladığı düşünülen yazma alıştırmalarının kullanım sıklığı az olsa da kitapta yer alan tüm yazma alıştırmaları açısından diğer kitaplara kıyasla bu kitapta daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Bu açıdan bu kitapta iletişimsel yetinin ön planda tutulduğu ve yazma bölümü alıştırmalarına bu doğrultuda gereken önemin verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışmaya benzer şekilde Sönmez (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada A1-A2 düzeyi “Yabancılar için Türkçe”, “İstanbul Yabancılar için Türkçe”, “Yedi İklim Türkçe” ve “Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe” ders kitapları incelenmiş,

yazma becerisi etkinlik sayılarına yer verilmiş ve yazma ve sözlü iletişim becerisi kazandırmanın önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca, Ünlü (2015) çalışmasında yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan “Hitit 1” ve “Yeni Hitit 1” ders kitaplarındaki dilbilgisi sunumu ve alıştırmalarını karşılaştırmalı olarak incelemiş ve bu kitaplarda iletişimsel edincin ön planda tutulduğu sonucuna varmıştır.

İncelenen ders kitaplarındaki yazma bölümü alıştırmalarının dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirme açısından değerlendirilebilmesi için öncelikle bu gelişime dolaylı katkısı olacağı düşünülen 6 farklı türde yazma alıştırmaları belirlenmiştir. Belirlenen bu yazma alıştırmaları açısından yapılan incelemede kullanım sıklığı 12 olarak belirlenmiş olan kitabın “Yabancılar için Türkçe” (2014) olduğu, bu kitabı yakın bir oran olan 10 ile “Yedi İklim Türkçe” (2016) kitabının izlediği anlaşılmıştır. Bu iki kitaptan daha az kullanım sıklığı oranı olan 2 ile “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabının üçüncü sırada olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yüzdelik oranlara bakıldığında dolaylı olarak iletişimsel yeti geliştirmeye katkısı olduğu düşünülen yazma alıştırmalarına en fazla yer verilen ders kitabının “Yabancılar için Türkçe” (2014) olduğu anlaşılmıştır. Bu kitabı yakın bir oran ile “Yedi İklim Türkçe” (2016) ders kitabının izlediği ve en düşük oranın “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabında olduğu saptanmıştır. Bu bulgular ışığında, dolaylı olarak iletişimsel yeti gelişimine katkı sağladığı düşünülen yazma alıştırmaları türlerinin “Yedi İklim Türkçe” (2016) ve “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitaplarında, doğrudan iletişimsel yeti gelişimine katkısı olduğu düşünülen yazma alıştırmaları türlerine kıyasla daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabında bu yönde dolaylı katkı sağlayacak yazma alıştırmalarının, doğrudan katkı sağlayacak yazma alıştırmalarına göre daha fazla yer ayrıldığı ve bu kitabın iletişimsel yeti gelişimini doğrudan olumlu yönde etkileyecek şekilde tasarlandığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, incelenen diğer ders kitaplarının doğrudan iletişimsel yeti gelişimine yeterli düzeyde yer vermediği şeklinde yorumlanmamıştır, çünkü iletişimsel yeti dolaylı şekilde de geliştirilebilmektedir. Ancak, günlük hayatta yazılı ya da sözlü iletişime doğrudan olumlu etkide bulunacak iletişimsel yazma alıştırmalarına “Yedi İklim Türkçe” (2016) ve “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitaplarında daha fazla yer verilmesinin öğrenenler açısından daha faydalı olacağı sonucuna varılabilir. Mevcut çalışmadan farklı olarak Ayan ve Dilidüzgün (2018) tarafından hazırlanan çalışmada incelenen B1-B2 düzeyi “İstanbul Yabancılar için Türkçe” ve “Yabancılar için Türkçe” ders kitaplarında iletişimsel yeti açısından yazma alıştırmalarının yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Mevcut çalışmada ise incelenen kitaplarda bulunan yazma alıştırmalarının iletişimsel yeti gelişimini doğrudan ve dolaylı şekilde geliştirme olanağı sunduğu savunulmaktadır.

Yabancı dil öğretimi hedef dilde dört dil becerisi gelişimini destekleyen çeşitli uygulamaları kapsamaktadır. Bu becerilerin gelişimi de nihayetinde öğrenenin kendini hedef dilde yazılı ya da sözlü olarak ifade etmesini, dolayısıyla iletişim kurmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, çalışmada yabancı dil öğretiminde günümüzde de geçerliğini koruyan ve önem verilen iletişimsel yaklaşım ya da iletişimsel dil öğretiminin odak noktası olan iletişimsel yeti gelişimi ele alınmıştır. Bu yeti sadece sözlü iletişim gelişimine yönelik etkinlik ve alıştırmalarla değil aynı zamanda yazma alıştırmaları ile de geliştirilebilmektedir. Çalışma kapsamında yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarında yazma becerisi hedef davranışlarına yönelik art alan bilgisi için AOÖÇ bu düzeydeki öğrenenin yazma becerisi açısından incelenmiştir. Böylece, tüm dünyada yabancı dil öğretiminde bir kaynak durumunda kullanılan bu bilgiler ışığında yazma bölümü alıştırmaları değerlendirilmiştir.

Temel dil becerileri birbirleriyle bağlantılı alanlar olduğundan, iletişimsel yeti geliştirme amacına ulaşırken bu becerilerin tamamından yararlanılmaktadır. Dolayısıyla bu amaca ulaşmak için yazma becerisi gelişimine yönelik alıştırmaların da katkı sağladığı açıktır. Çalışma kapsamında ele alınan üç ders kitabındaki yazma bölümleri incelendiğinde, bu kısımlarda yirmi beş farklı türde

yazma alıştırmalarına yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu alıştırma türleri kitap bazında değerlendirildiğinde incelenen “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitabında on sekiz farklı yazma alıştırması arasında en fazla yer verilen alıştırma türünün yanlışları düzelterek olduğu anlaşılmaktadır. Bu alıştırmayı sorulara cevap vererek yazma alıştırması izlemektedir. Bu ders kitabında en az yer verilen yazma alıştırması türleri ise anı yazma, diyalog yazma, uygun başlık yazma, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma, bilgi toplayarak resimlerle sunum yapma ve bilgi verme alıştırmalarıdır. İncelenen ikinci ders kitabı olan “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ele alındığında, bu kitaptaki yazma bölümlerinde beş farklı türde yazma alıştırmalarının yer aldığı görülmektedir. Bu ders kitabında sorulara cevap vererek yazma alıştırması diğer türlere oranla daha çok yer almaktadır. Kitapta bu yazma alıştırması türünü bilgi toplayarak resimlerle sunum yapma alıştırması izlemektedir. En düşük orana sahip alıştırma türü ise betimlemedir. Çalışma kapsamında incelenen üçüncü ders kitabı olan “Yedi İklim Türkçe” (2016) incelendiğinde yazma bölümlerinde on dört farklı türde yazma alıştırmalarına yer verildiği görülmüştür. Bu ders kitabında en çok yer verilen iki alıştırma türünden en yüksek orana sahip olan yeniden yazma alıştırması iken, ikincisi sorulara cevap vererek yazma alıştırmasıdır. Bu kitapta en düşük oranda yer alan yazma alıştırması türleri ise özetleme, örnekteki gibi metin yazma, not alma, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma, görüş yazma ve özgün ürün oluşturma alıştırmalarıdır. Değerlendirilen üç kitapta da yüksek orana sahip ortak yazma alıştırmalarının sorulara cevap vererek yazma olduğu anlaşılmaktadır. İletişimin bir anlamda soru ve cevap şeklinde gerçekleştiği düşünüldüğünde bu üç ders kitabında bu hususun göz önünde bulundurulduğu ve öğrenenin düşünmeye sevk edilerek düşüncelerini sorulara cevap niteliğinde yazarak cevaplaması sağlanarak iletişime yönelik katkı sağlandığı söylenebilir.

İncelenen ders kitapları iletişimsel yeti geliştirmeye yönelik yazma alıştırmaları açısından incelendiğinde, dört dil becerisine yönelik farklı türdeki alıştırmaların aslında iletişimsel yeti gelişimine doğrudan ya da dolaylı olarak katkılar sunduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, sözlü iletişimi destekleyen belli türdeki yazma alıştırmaları iletişimsel yeti gelişimini sağlar, diğer yazma alıştırmaları kesinlikle iletişimsel yeti gelişimine katkı sağlamaz şeklinde bir yaklaşım yanlış olduğundan, yazma bölümü alıştırmaları doğrudan ve dolaylı olarak iletişimi destekleme açısından iki kategoride ele alınmıştır. İncelenen ders kitaplarındaki yazma alıştırmalarından iletişimsel yetiyi doğrudan geliştirme yönünde etki yapabilecek alıştırmaların mektup/e-posta yazma, sorulara cevap vererek yazma, bilgi toplayarak sunum yapma, betimleme, görüş yazma, yorumlama, anı yazma ve diyalog yazma olduğu ifade edilmiştir. İncelemelere göre, bu alıştırma türlerinden üç kitapta da yer verilenler sorulara cevap vererek yazma ve mektup/e-posta yazma alıştırmalarıdır. Bilgi toplayarak sunum yapma ve betimleme alıştırmalarına yalnızca “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ve “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitaplarında yer verildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, iletişimsel yeti gelişimine katkısı yadsınamayacak ve günlük hayatta da karşılaşılan sorulara cevap vererek ve mektup/e-posta yazarak iletişim kurma durumunun üç ders kitabında da önem verilen alıştırma türü olduğu görülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişimsel yeti gelişimine dolaylı olarak katkı sağlayan resme/fotoğrafa bakarak yazma, özetleme, metin/kompozisyon yazma, bilgi verme, metinde anlatılmak istenen konuyu yazma ve örnekteki gibi yazma alıştırmalarının incelenen ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Ancak “İstanbul Yabancılar için Türkçe” (2015) ders kitabında dolaylı olarak iletişimsel yeti gelişimine katkı sağladığı düşünülen bu alıştırma türlerinden sadece örnekteki gibi yazma alıştırmalarına yer verildiği, kitaptaki diğer yazma alıştırmalarının iletişimsel yetiyi doğrudan geliştirmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer iki ders kitabında ise dolaylı etkiye sahip diğer alıştırma türlerine de yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte, “Yedi İklim Türkçe” (2016) ve “Yabancılar için Türkçe” (2014) ders kitaplarında bu kapsamda en yüksek oranda bulunan alıştırma türü metin/kompozisyon yazmadır.

Sonuç olarak, yabancılar için Türkçe B2 düzeyi ders kitaplarındaki yazma bölümü alıştırmalarını iletişimsel yeti gelişimi açısından incelemeyi hedefleyen bu çalışmada, değerlendirmeye alınan üç ders kitabında farklı türlerde yazma alıştırmaları bulunduğu ve bu yazma alıştırmalarının öğrenenin Türkçe iletişim sürecinde doğrudan ya da dolaylı olarak katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim dil becerileri bir bütün olduğundan bir beceri alanına yönelik uygulamalar diğer beceri alanlarını, dolayısıyla iletişimsel yeti gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında incelenen üç kitapta da önem verilen ortak alıştırmalar türleri olduğu ve bu türlerin iletişimsel yeti gelişimine doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağladığı öngörülmektedir. Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarında özellikle iletişimsel yeti gelişimine doğrudan katkısı olan yazma alıştırmalarına daha çok yer verilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, öğrenenin Türkçenin gerçek kullanımı ile karşılaşmasını sağlayacak yazma alıştırmaları tasarlanmalıdır. Bu doğrultuda gerçek iletişim bağlamlarına yönelik konular, diyaloglar, kelimeler, deyimler, atasözleri ve söz kalıpları gibi unsurlar da yazma alıştırmalarında yer almalıdır. Bu yönde iletişimin hedef dilde her türlü yönünü destekleyecek günlük iletişim konularına dair eşyalar, icatlar, geziler, iş yaşamı, mektuplaşma, komşuluk ve misafirlik ilişkileri, yemek tarifleri, yer yön bulma ifadeleri, güncel konular, e-posta yazma, film yorumlama, ikileme kullanarak yazma, meslek alanına dair yazma gibi iletişimi destekleyen çeşitli alıştırmalara B2 düzeyi ders kitaplarında yer verilerek hedef dilin iletişimsel yeti boyutuna katkılar sunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akcan, S. (2014). Türkçenin yetişkinlere yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yöntem ve yaklaşımlar. Yaylı, Derya ve Bayyurt, Yasemin (Ed.), *Yabancılar Türkçe Öğretimi içinde* (s.209-219). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arıkan, Rauf (2017). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Arslanoğlu, İbrahim (2016). *Bilimsel yöntem ve araştırma teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ayan, Z. Ve Dilidüzgün, Ş. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde orta düzey yazma etkinliklerinin iletişimsel yaklaşım bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 468-476.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. ve Özdemir, C. (Ed.) (2016) *Yedi iklim Türkçe (B2)*. Ankara: Yunus Emre Enstitüsü.
- Bölükbaş, F., Aslan, F. ve Yılmaz, M. Y. (Ed.) (2015). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı (B2)*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Britannica, *Communication*. Erişim 26 Ocak 2021, <https://www.britannica.com/>
- D. Andrea, L. P. (2010). Using writing to develop communicative competence in foreign language classroom. *BELT Journal*, 1(2), 139-146.
- Diller için Avrupa Ortak Önerileri Çerçevesi*. (2013) Frankfurt/Main, Almanya: Telc DmbH. Doi: 978-3-86375-083-1.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Efrizal, D. (2012). Improving Students' speaking through communicative language teaching method at Mts Ja-alhaq, Sentot Ali Basa Islamic Boarding School of Bengkulu, Indonesia. *International Journal of Humanistics and Social Science*, 2(20), 127-134.
- Erdoğan, İ. (2011). *İletişimi anlamak*. Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İşçi, C. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan "Yeni Hitit" ders kitabının dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Kurt, M. ve Temur, N. (Ed.) (2014). *Yabancılar için Türkçe (B2 Orta Düzey)*. Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.
- Larsen-Freeman, D. ve Anderson, M. (2011). *Techniques & Principles in language teaching*. UK: Oxford University Press.
- Littlewood, W. (1981). *Communicative language teaching*. USA: Cambridge University Press.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: Sage Publications.
- Öz, F. (2011). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbal, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında alıştırmaların incelenmesi: A1-A2 düzeyi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özbal, B. ve Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında alıştırma yönergelerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, güz (31), 123-146.
- Özbal, B. Ve Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırmaların değerlendirilmesi. *SEFAD*, (42), 197-212.
- Özkan, U. B. (2020). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Paulista & Gomez, S. (2014). *The application of communication language teaching: A particular case in a Polish primary school* (Treball Final de Grau). University of Vic, Barcelona.
- Richards, J. C. ve Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching*. USA: Cambridge University Press.
- Richards, J. C. (2006). *Communicative language teaching today*. USA: Cambridge University Press.
- Sönmez, Ö. (2019). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçevesi Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Şimşek, R. (2016). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının temel dil becerileri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- TDK, *Alıştırma*. Erişim tarihi: 25 Ocak 2021, <https://sozluk.gov.tr/>
- Tosuncuoğlu, İ. (2011) Communicative Language Learning as a motivating factor. *Educational Research and Reviews*, 6(7), 509-515.
- Ünlü, N. A. (2015). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarından Hitit 1 ve Yeni Hitit 1'deki dilbilgisi sunumu ve alıştırmaların karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (2), 137-150.
- Wang, C.j. (2006). *Designing communicative tasks for college english courses* (Master Thesis). Chongqing Normal University & Yangtze Normal University, China.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nicel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.